

Radoslav Tomić

Institut za povijest umjetnosti / *Institute of Art History*
 Ulica grada Vukovara 68, Zagreb
 rtomic@ipu.hr

Izvorni znanstveni rad / *Original scientific paper*

UDK / UDC: 75 Ponzone Pončun, M.

DOI: 10.17685/Peristil.59.3

5. 7. 2016.

Posljednje dopune dalmatinskom katalogu slika Mateja Ponzonea Pončuna

Ključne riječi: Matej Ponzone Pončun, slikarstvo, 17. stoljeće, Dalmacija, Venecija

Keywords: Matteo Ponzone, painting, 17th century, Dalmatia, Venice

Kao rezultat višegodišnjih istraživanja prepoznata su i identificirana nova djela mletačkog slikara Mateja Ponzonea Pončuna koji se u četvrtom desetljeću 17. stoljeća doselio u Split gdje mu je brat Sforza Ponzone bio nadbiskup. Tu je za sebe, majku i brata dao izraditi grobnicu u svetištu katedrale sv. Dujma za koju je slikar trebao izvesti ciklus slika s prizorima iz života sv. Dujma. Autor navodi nekoliko oltarnih pala koje je Ponzone naslikao za dalmatinske naručitelje, a čuvaju se u crkvama na otoku Braču (Nerežišća, župna crkva), u Splitu (crkva sv. Mikule u Velom Varošu, sada crkva sv. Križa; samostan sv. Klare), Trogiru (crkva sv. Petra, nekada crkva sv. Mihovila) i na otoku Čiovu (crkva sv. Lazara / sv. Josipa). Analiziraju se i odlike Ponzoneova slikarstva te se upozorava na njegovu venecijansku stilsku formaciju. No, kao inteligentan i moderan slikar Ponzone se osvrtao i na druge umjetnike, pa se može uočiti da u prikazivanju lika sv. Frane Asiškoga (Šibenik, crkva sv. Frane) slijedi rješenja Federica Baroccija (1535.–1612.).

Tijekom 17. i 18. stoljeća u Dalmaciji su kraće ili dulje vrijeme živjeli i stvarali umjetnici doseljeni s Apeninskog poluotoka, najčešće sa sjevera, iz Venecije i Veneta. Prvi je stigao i godinama boravio u Dalmaciji slikar Matej (Matteo) Ponzone Pončun (Venecija, 1583. – između 1663. i 1675.). Ponzone je prvi put zabilježen u Splitu godine 1635. kao kum na krštenju plemića Pavla Cavagnina što potvrđuje da se već bio udomačio i prijateljio s uglednim članovima grada, što je posve logično s obzirom na to da je njegov brat Sforza Ponzone bio splitski nadbiskup (1616.–1640.) koji ga je i pozvao da se iz Venecije preseli u Split znajući da će u dalmatinskoj sredini dobiti brojne narudžbe. Kako je zabilježio Daniele Farlati, on je prema želji brata nadbiskupa za novosagrađeno svetište splitske katedrale trebao izraditi slike velikog formata s prizorima iz života gradskog zaštitnika sv. Dujma, što se nije ostvarilo zbog nadbiskupove smrti 1640. godine. Umjetnik za dalmatinske naručitelje radi i

poslije, jer je za oltarnu palu Sv. Ante Padovanski, sv. Joasaf i sv. Onofrije za šibensku franjevačku crkvu isplaćivan 1655. godine. No, slikar je s hrvatske obale dobivao narudžbe i prije pouzdanog boravka u Splitu jer mu je tamošnji kaptol već 1632. isplaćivao novac u Veneciji, vjerojatno za slike u katedrali.¹ U Veneciji je Ponzone zabilježen u Bratovštini slikara (*Fraglia dei Pittori*) od 1613. do 1633. godine.² Dragocjen je podatak iz pisma koje je nadbiskup Marko Antun de Dominis uputio svom nasljedniku Sforzi Ponzoneu 22. listopada 1616., u kojem navodi da je za njega slikar izradio palu s prikazom sv. Ivana Krstitelja. Budući da nije bila plaćena, želio je to nadoknaditi. Ta bi danas izgubljena slika bila ne samo prvo poznato Ponzoneovo djelo nego i potvrda o ranoj suradnji i kontaktima s Dalmacijom, Splitom i nadbiskupom Dominisom.³ Da su Matej Ponzone i nadbiskup Marko Antun de Dominis bili bliski potvrđuje i činjenica da je buntovni prelat, u svom bijegu prema Engleskoj, na-

1. Matej Ponzone Pončun, *Gospa od Karmela sa sv. Ivanom Krstiteljem i sv. Petrom*, Nerežišća na otoku Braču, župna crkva Gospe od Karmela / *Matteo Ponzone, Our Lady of Mount Carmel with St John the Baptist and St Peter*, Nerežišća, island of Brač, parish church of Our Lady of Mount Carmel

2. Matej Ponzone Pončun, *Bezgrešno začeće Blažene Djevice Marije sa sv. Andrijom i sv. Ivanom evanđelistom*, Split, samostan sv. Klare / *Matteo Ponzone, Immaculate Conception with St Andrew and St John the Evangelist*, Split, convent of St Claire

govorio u Veneciji slikara da ga prati na putu, jer bi mu on mogao pomoći da vidi slikarstvo u Flandriji. Otkrivši nadbiskupove smione nakane, Ponzone se vratio te je mletačkim državnim vlastima podnio iscrpan izvještaj, uz ostalo da se Dominis na putu krio pod imenom dubrovačkog plemića Marina Lukarevića (Marino Luccari).⁴ Umjetnik i nadbiskup Dominis bili su i obiteljski povezani što potvrđuju navodi iz dokumenta prema kojima slikar 17. studenoga 1616. naziva nadbiskupa *parente*. Stariji su pisci, Antonio Maria Zanetti, Luigi Lanzi i Ivan Kukuljević Sakcinski, smatrali da je Ponzone dalmatinskog podrijetla, pa se, prema Kukuljevićevu pisanju, Ponzone i rodio u Splitu ili u nekom drugom gradu Dalmacije te ga je na nauk u Veneciju poslao upravo njegov učeni rođak M. A. de Dominis, nadbiskup. No, činjenice

su zapravo obrnute: slikar se rodio u Veneciji gdje je kršten 8. rujna 1583. u tamošnjoj crkvi S. Moisè, a u Dalmaciju je došao na poziv brata Sforze, splitskog nadbiskupa.⁵

O slikaru i njegovim radovima u Dalmaciji često se i ustrajno pisalo.⁶ Osim u Splitu, njegove su slike prepoznate i u Rabu (rodnom mjestu nadbiskupa Dominisa), Šibeniku, Trogiru, Omišu, Braču, Hvaru i Korčuli. Dokumenti spominju i palu u crkvi sv. Frane u Betini na otoku Murteru za koju je isplaćen 4. svibnja 1637. godine, ali se od nje nije sačuvao nikakav trag.⁷ Treba upozoriti i na arhivske podatke iz knjige računa Bratovštine Presvetog Sakramenta župne crkve sv. Jurja u Piranu prema kojoj je 1628. i 1629. Ponzone isplaćen za oslik bratovštinske zastave. Dokumente je publicirala Vesna Kamin 2009.,⁸ dok je nešto prije, 2005., na izložbi

3. Matej Ponzone Pončun, *Sv. Mihovil s dušama čistilišta, sv. Ivanom Krstiteljem, sv. Benediktom i Bogom Ocem*, Trogir, crkva sv. Petra (nekada crkva sv. Mihovila) / *Matteo Ponzone, St Michael with Souls in Purgatory, St John the Baptist, St Benedict and God the Father*, Trogir, church of St Peter (formerly church of St Michael)

4. Matej Ponzone Pončun, *Bogorodica s Djetetom i sv. Nikolom*, Split, crkva sv. Križa u Velom Varošu (nekada crkva sv. Mikule u Velom Varošu) / *Matteo Ponzone, Virgin and Child with St Nicholas*, Split, church of the Holy Cross (formerly church of St Nicholas/Mikula in Veli Varoš)

istarskih umjetnina bila predstavljena pala *Navještenja* iz crkve sv. Stjepana u Piranu s datacijom oko 1638., u vrijeme Ponzoneova boravka i rada u Splitu i Šibenku.⁹ Dokumentirana potvrda o Ponzoneovu radu za piranske crkve može biti putokaz da je i pala *Navještenja* nastala u vrijeme kad i oslik bratovštinske zastave, dok je Ponzone živio u Veneciji, kako sam, na osnovi njezinih odlika, nastajao obrazložiti 2006. godine.¹⁰

Posljednjih sam godina bio u prilici prepoznati slikarova djela u Trogiru, u Nerežišćima i u Splitu, što ću ovom prigodom dopuniti nekim novijim podacima.

U sakristiji župne crkve Gospe od Karmela u Nerežišćima na otoku Braču desetljećima je, neprimjereno zamotana, bila pohranjena oltarna pala *Gospa od Karmela sa sv. Ivanom Krstiteljem i sv. Petrom* koja je nakon pronalaska predana na restauraciju. Bilo je lako uočiti da je riječ o djelu Mateja Ponzonea što ga je umjetnik izradio za vrijeme boravka u Splitu, u četvrtom desetljeću 17. stoljeća.¹¹ U to vrijeme nabavljene su i druge pale u nerežiškoj crkvi jer je na glavnom oltaru pala *Bogorodica s Djetetom, sv. Ivanom Krstiteljem i sv. Katarinom Aleksandrijskom* propisana Filippu Zaniibertiju (1585.–1636.), a može se datirati neposredno prije

1633. kada pjesnik i generalni vikar hvarske biskupije Ivan Ivanišević bilježi da se na oltaru nalazi prelijepa slika.¹² Zaniiberti je kao i Ponzone bio učenik Sante Perande: oni nisu samo suvremenici nego i kolege formirani u istoj radionici. I njihovo je podrijetlo blisko jer se Ponzoneov otac Claudio doselio u Veneciju iz Cremona, dok je Zaniiberti podrijetlom iz Brescie. Stoga djeluje privlačno pretpostavka da je pri izboru slikara koji radi palu za glavni oltar mogao posredovati upravo Matej Ponzone. U istoj je crkvi na bočnom oltaru Gospe od Ružarija izložena istoimena slika Carla Ridolfija (1594.–1658.) za koju se smatra da je naslikana između 1637., jer se tada na oltaru nalazila stara slika s glavnog oltara, i 1645. godine, kada se spominje nova slika Gospe s otajstvima krunice.¹³

U isto vrijeme može se odrediti nastanak oltarne pale *Bezgrešno začeće Blažene Djevice Marije sa sv. Andrijom i sv. Ivanom evanđelistom* koja je izvorno bila izložena na oltaru u staroj samostanskoj crkvi sv. Klare, a od 1883. čuva se u novom samostanu klarisa izvan gradskih zidina u Splitu.¹⁴ Stara crkva i samostan klarisa bili su u neposrednoj blizini katedrale sv. Dujma, pa je redovnice u njihovoj narudžbi mogla privući činjenica da je doseljeni slikar nadbiskupov

5. Matej Ponzone Pončun, *Bog Otac, sv. Josip, sv. Dominik i donator Jerolim Dragozetović*, Trogir, crkva sv. Lazara (Josipa) na Čiovu / *Matteo Ponzone, God the Father, St Joseph, St Dominic and donor Jerolim Dragozetović*, Trogir, church of St Lazarus (Joseph) on the island of Čiovo

6. Matej Ponzone Pončun, *Anđeli pridržavaju sv. Ceciliju*, Fanano (Modena), župna crkva sv. Silvestra / *Matteo Ponzone, St Cecilia held by angels*, Fanano (Modena), parish church of St Silvestro

rođak koji je trebao izraditi ciklus reprezentativnih slika za prvostolnicu s motivima iz života i mučeništva sv. Dujma.

Samostan benediktinki i crkva sv. Mihovila u Trogiru bombardirani su tijekom Drugoga svjetskog rata kada su stradale i brojne umjetnine, dok je jedan dio spašen i pohranjen u drugim crkvama u Trogiru. Tako je u crkvu sv. Petra bila deponirana poderana i zapuštena pala s prikazom sv. Mihovila koja je izvorno stajala na glavom oltaru. Nakon restauracije bilo je moguće ne samo identificirati njezin sadržaj nego i prepoznati da je riječ o djelu Mateja Ponzonea. Na slici su prikazani *Sv. Mihovil s dušama čistilišta*, *sv. Ivan Krstitelj*, *sv. Benedikt* i *Bog Otac*. Iza sv. Benedikta prikazan je, u dubokoj sjeni, redovnik koji mu pridržava opatski štap, dok je u gornjem dijelu, uz Boga Oca, naslikana skupina anđela i anđeoskih glavic. Slika se također datira u četvrto desetljeće 17. stoljeća kada je Ponzone živio u Splitu jer pokazuje brojne analogije s njegovim djelima u dalmatinskim crkvama iz toga razdoblja. Posebno treba upozoriti na

središnji lik sv. Mihovila arkandela koji monumentalnom formom i smionom kretnjom dominira oltarnom palom i pokazuje da je Ponzone gledao i proučavao kako su drugi majstori slikali arkandela te se oslanjao na njihova rješenja ali ih nije doslovno kopirao jer njegov svetac nije vješto prikrivena varijanta tuđeg djela nego suptilno oblikovan lik mekih linija tijela i uvjerljive kretnje čije je skladno građeno tijelo (s ishodištem u klasičnoj umjetnosti antike) zaogrnutu draperijom što se širi u gustim naborima. Tako centralno organizirana oltarna pala s fokusom na kulturnoj figuri ima ishodište u slikarstvu 16. stoljeća na koje se Ponzone referirao, asimilirajući ideje i preuzimajući oblike u nastojanju da formira vlastiti stil slijedeći tradiciju. Sličnim se oblikovnim postupcima Ponzone koristio kada je za nekadašnji glavni oltar u ranosrednjovjekovnoj crkvi sv. Nikole (sv. Mikule) u Velom Varošu u Splitu izradio palu *Bogorodica s Djetetom* i *sv. Nikolom*. Prikazujući sv. Nikolu koštunjava, maslinastosivog, staračkog, ispijenog lica pronicava, zamišljena pogleda,

7. Matej Ponzone Pončun, *Sv. Frane Asiški i sv. Jerolim*, Šibenik, crkva sv. Frane / Matteo Ponzone, *St Francis of Assisi and St Jerome*, Šibenik, church of St Francis

8. Federico Barocci, *Perdono di Assisi*, 1574.–1576., Urbino, San Francesco / Federico Barocci, *Pardon of Assisi*, 1574–1576, Urbino, San Francesco

slikar je ponovio i demonstrirao znanja koja se mogu vidjeti na njegovim drugim djelima u Italiji i Hrvatskoj.¹⁵ Njegov se rukopis formirao ne samo na iskustvima Jacopa Palme Mlađeg i Sante Perande nego i drugih majstora koje je sa znatiželjom promatrao i koristio njihova rješenja u svom radu. Spomenimo lik sv. Franje Asiškoga na oltarnoj pali *Sv. Frane Asiški i sv. Jerolim* u šibenskoj crkvi sv. Frane,¹⁶ koji neosporno ishodište ima u prikazu svečeva lika na slici *Perdono* (Urbino, San Francesco) Federica Baroccija datiranoj 1574.–1576. godine. Kako je uočio Stuart Lingo, u pronalaženju »savršenih svetačkih formi« Barocci se u prikazu sv. Frane i sam oslonio na Rafaelov lik sv. Frane s pale *Madonna di Foligno* te na Tizianov istoimeni lik sa slike *Pesaro Madonna*. Baroccijevi eksperimenti i osvrtanje na velike prethodnike omogućili su mu da stvori vlastiti »idealni tip« svečeva lika postavljena u profilu dok kleči

raširenih ruku i uzdignute glave.¹⁷ Prema navedenoj slici *Perdono*, nastali su bakropisni otisci samoga Baroccija 1581., a potom i suradnika Francesca Villamene 1588. godine.¹⁸ Ponzonea s Baroccijem povezuje ne samo tipologija svečeva lika nego i mekoća formi te na određen način i blage sjene, *sfumato*, što prekrivaju njegove oltarne pale u kojima se likovi pojavljuju u izmaglici i kupaju u vlažnoj atmosferi. Osim grafičkog otiska oltarne pale *Perdono*, treba posebno spomenuti Baroccijev vlastoručni bakropis nastao oko 1580. koji prikazuje njegovu sliku *Stigmatizacija sv. Frane* što se čuva u Museo Civico u Fossombroneu¹⁹ jer je upravo on mogao poslužiti Ponzoneu kada je slikao lik sv. Frane u Šibeniku. Već je uočeno da se pri slikanju portreta pape Urbana VIII. za svetište splitske katedrale Ponzone oslonio na papin portret Pietra da Cortone nastao između 1624. i 1627. godine.²⁰

9. Federico Barocci, *Perdono di Assisi*, 1581., Bologna, Gabinetto Disegni e Stampe della Pinacoteca Nazionale / Federico Barocci, *Pardon of Assisi*, 1581, Bologna, Gabinetto Disegni e Stampe della Pinacoteca Nazionale

10. Federico Barocci, *Stigmatizacija sv. Frane*, bakropis, Bologna, Gabinetto Disegni e Stampe della Pinacoteca Nazionale / Federico Barocci, *Stigmatization of St Francis*, engraving, Bologna, Gabinetto Disegni e Stampe della Pinacoteca Nazionale

Ponzoneu je Kruno Prijatelj 1993. godine pripisao *palu portante* s bočnog oltara u trogirskoj crkvi sv. Lazara (sv. Josipa) na otoku Čiovu. Na pali je u gornjem dijelu prikazana skupina anđela koji pridržavaju kasniju sliku Bogorodice Bezgrešnog Začeca nad kojima lebdi Bog Otac, dok su u donjem dijelu sv. Josip, sv. Dominik i poprsje donatora s natpisom:

ADVERSA PEPIGI IACTATUS FLUMINIS UNDA/
VOTUM TIBI REDDO STELLA SECUNDA MARIS.²¹

Prema novijim istraživanjima, naručitelj slike bio je trogirski pomorac i naručitelj umjetnina Jerolim Dragozetović, pok. Ivana, koji je u blizini oltara dao za života, 1653., podići grobnicu za sebe i pokojnu suprugu.²² To pretpostavlja da su tada naručeni i drveni oltar i Ponzoneova slika iako je kronologija nastanka njegovih djela nesigurna i teško rješiva.

Ako je zaista riječ o tom datumu, on potvrđuje da je Pončun dugo nakon odlaska iz Splita i dalje radio za dalmatinske naručitelje s kojima je uspostavio čvrste kontakte, različite oblike suradnje i povezanosti.

Nakon Ponzonea, u Dalmaciju se doseljavaju i drugi umjetnici. Slijedili su nakon njega slikari Giovanni Francesco Fedrigazzi, Giovanni Battista Augusti Pitteri i Filippo Naldi te kipari Marino Gropelli i Francesco Cabianca, dok se cijela skupina doseljenih oltarista, podrijetlom najčešće iz Venecije i njezine okolice, preselila u različite dalmatinske krajeve u kojima je mramornim oltarima opremila brojne crkve. U prvom redu treba izdvojiti arhitekta Marca Torresinija koji je oltarima opremio brojne crkve u sjevernoj i srednjoj Dalmaciji, ali i brojne skromnije majstore o čijoj djelatnosti svjedoče oltari i arhivski dokumenti od Lošinja do Korčule i Boke kotorske.

11. Francesco Villamena (prema Federicu Barocciju), *Perdono di Assisi*, 1588., Rim, Istituto Nazionale della Grafica / Francesco Villamena (after Federico Barocci), *Pardon of Assisi*, 1588, Rome, Istituto Nazionale della Grafica

12. Tizian, *Pala Pesaro*, Venecija, Santa Maria Gloriosa dei Frari / Titian, *Pala Pesaro*, Venice, Santa Maria Gloriosa dei Frari

BILJEŠKE

- 1 KRUNO PRIJATELJ, *Matej Ponzone Pončun*, Galerija umjetnina, Split, 1970., 17–18, bilj. 23.
- 2 ELENA FAVARO, *L'arte dei pittori in Venezia e i suoi statuti*, Leo S. Olschki, Firenze, 1975., 150.
- 3 CVITO FISKOVIĆ, Marko Antun de Dominis i naša likovna baština, *Encyclopedia moderna*, 5–6 (1967.), 128.
- 4 ŠIME LJUBIĆ, O Markantunu Dominisu Rabljaninu, *Rad JAZU*, 10 (1870.), 108–110; ŠIME LJUBIĆ, Prilozi za životopis Markantuna de Dominisa Rabljanina, *spljetskog nadbiskupa*, *Starine JAZU*, II (1870.), 151–156; CVITO FISKOVIĆ (bilj. 3), 128; CVITO FISKOVIĆ, *Prilog životopisu i djelu slikara Ponzoneja*, *Mogućnosti*, XV/3 (1968.), 350–354; KRUNO PRIJATELJ (bilj. 1), 11.
- 5 LINO MORETTI, *Nuovi documenti sul Ponzone e sul Forabosco*, *Arte veneta*, XLV (1986.), 224; KRUNO PRIJATELJ, *Marginalije o nadbiskupu Markantunu de Dominisu i braći nadbiskupu Sforzi i slikaru Mateju Ponzoneju*, *Kulturna baština*, 22–23 (1993.), 51–64. Povezanost braće Ponzone sa Splitom dodatno je potvrđena novopronađenim podatkom iz Državnog arhiva u Splitu prema kojem se 1638. godine Petar de Camj Jerolimov oženio nećakinjom nadbiskupa Sforze i slikara Mateja, Klarom

Pacciani Jerolimovom iz Cividalea. Vjenčanje je obavio sam nadbiskup 4. veljače 1638. godine. Svjedoci na vjenčanju bili su Juraj Dragišić vikar i Krsto Papalić, obojica kanonici (*Georgis de Caris* i *Christophoro de Papalis*). VJEKOSLAV BEDALOV, *Patronatsko pravo osnivača nadarja župe sv. Mihovila i Martina i njihovih potomaka (ius patronat)*, *Kaštelanski zbornik*, 11 (2015.), 163. Državni arhiv u Splitu (DAST), Matica vjenčanih, sig. 179/539, 66. Opravdano se može pretpostaviti da je tom prigodom slikar mogao i portretirati nećakinju i njezina supruga. Takvih portreta kod obitelji Cambj danas nema. RADOSLAV TOMIĆ, *Umjetnine iz privatnih zbirki u Srednjoj Dalmaciji*, Galerija umjetnina, Split, 2015. Nije se dosad identificirao ni portret nadbiskupa Sforze Ponzonea koji je također mogao biti djelo slikara Mateja.

- 6 KRUNO PRIJATELJ (bilj. 1); KRUNO PRIJATELJ, *Neobjelodanjeni ciklus slika Mateja Ponzoneja-Pončuna*, Galerija umjetnina, Split, 1974.; KRUNO PRIJATELJ, *Prijedlog za jednu Pončunovu palu u Rabu*, *Bulletin Razreda za likovne umjetnosti JAZU*, 45–46 (1978.), 126–128; KRUNO PRIJATELJ, *Barok u Dalmaciji*, u: ANĐELA HORVAT, RADMILO MATJEJČIĆ, KRUNO PRIJATELJ, *Barok u Hrvatskoj*, Liber, Zagreb, 1982., 818–825; KRUNO PRIJATELJ, *Omiške oltarske pale oko Palme Mlađeg*, *Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji*, 24 (1984.), 113–122; RADO-

SLAV TOMIĆ, *O Mateju Ponzoniju Pončunu u Engleskoj, Italiji i Hrvatskoj*, Kulturna baština, 24–25 (1994.), 77–85.

7 KRISTIJAN JURAN, SOFIJA SORIĆ, *Spomenici sakralnoga graditeljstva na otoku Murteru*, u: Toponimija otoka Murtera, (ur.) Vladimir Skračić, Sveučilište u Zadru, Zadar, 2010., 119.

1637

4 maggio deue dar per tanti contati al sg^o Matio Ponzone per la pitura della palla di detta chiesa

8 VESNA KAMIN, *Piranska bratovščina sv. Rešnjega telesa in njena umetnostna naročila v Benetkah: Matteo Ponzone*, Annales, Series historia et sociologia, 19 (2009.), 31–38.

9 ALESSANDRO GORI, ESMERALDA PERATHONER, *Matteo Ponzone*, u: Histria. Opere d'arte restaurate: da Paolo Veneziano a Tiepolo, katalog izložbe, Electa, Milano, 2005., 162–167.

10 RADOSLAV TOMIĆ, *O Mateju Ponzoniju Pončunu i njegovu učenu Pietru Negriju*, Mogućnosti, 10–12 (2006.), 168. Od Ponzoneovih slika u Italiji posebne je pozornosti vrijedna oltarna pala *Smrt sv. Cecilije* (župna crkva sv. Silvestra, Fanano kraj Modene) jer je kompozicija slike bliska tipu oltara s relikvijama svetaca na području Mletačke Republike (Venecija, Veneto, Dalmacija). ANGELO MAZZA, *Dipinti veneti della prima metà del Seicento nel territorio estense*, u: La pittura veneta negli stati estensi, (ur.) Jadranka Bentini, Sergio Marinelli, Angelo Mazza, Artioli editore, Modena, 1996., 173. Slika reproducira slavnu skulpturu Stefana Maderna nastalu 1600. godine za svetičinu crkvu u Rimu (Santa Cecilia in Trastevere).

11 RADOSLAV TOMIĆ (bilj. 10), 167–173.

12 KRUNO PRIJATELJ, *Oltarna pala u župnoj crkvi u Nerežišću*, Peristil, 37 (1994.), 111–116.

13 KRUNO PRIJATELJ, *Pala Carla Ridolfija u Nerežišću*, Brački zbornik, 3 (1957.), 77–79; JOSIP FRANULIĆ, *Župna crkva u Nerežišću*, Služba Božja, Makarska, 1993., 12, 23. Ridolfi je sliku potpisao: CAROLVS RVDOLPHINVS PIN:

14 RADOSLAV TOMIĆ, *Dvije oltarne slike u samostanu sv. Klare u Splitu*, u: Samostan sv. Klare u svome vremenu, (ur.) Suzana Mazuković, Samostan sv. Klare, Split, 2008., 273–280.

15 RADOSLAV TOMIĆ, *Slika Mateja Ponzonea Pončuna u crkvi Sv. Nikole u splitskom Velom Varošu*, Kvartal, 3–4 (2009.), 98–100.

16 KRUNO PRIJATELJ (bilj. 1); KRUNO PRIJATELJ (bilj. 6, 1982.), 826, sl. 452.

17 STUART LINGO, *Federico Barocci. Allure and Devotion in Late Renaissance Painting*, Yale University Press, New Haven–London, 2008., 65, f. 52, 169.

18 ANNA CERBONI BAIARDI, *Perdono di Assisi*, u: Federico Barocci 1535–1612. L'incanto del colore. Una lezione per due secoli, (ur.) Alessandra Gianotti, Claudio Pizzorusso, Silvana Editore, Milano, 2009., 327–328, kat. 58–59.

19 STUART LINGO (bilj. 17), 82, f. 75; ANNA CERBONI BAIARDI, *Stimmi di san Francesco*, u: Federico Barocci 1535–1612. L'incanto del colore. Una lezione per due secoli, (ur.) Alessandra Gianotti, Claudio Pizzorusso, Silvana Editore, Milano, 2009., 325, kat. 56. Na bakropisu je upisano: F.B. V.F. (Federicus Barotius Vrbinas Fecit).

20 RADOSLAV TOMIĆ, *Nova zapazanja o Mateju Ponzoniju-Pončunu*, Peristil, 44 (2001.), 75–80.

21 KRUNO PRIJATELJ (bilj. 5), 51–64.

22 IVO BABIĆ, *Trogir: grad i spomenici*, Književni krug, Split, 2016. Zahvaljujem autoru koji mi je dopustio korištenje rezultata svojih istraživanja, tada još u rukopisu. Na grobnici je natpis:

D. TUTELARI

ALTARE

SIBI, DILECTISSIME Q. VXOR

NOVISSIMORVM MEMOR

HIERONIMVS Q. IOAN(n)IS DRAGOZETOVICH

VIVENS POSVIT

MONVME(n)TVM

MDCLIII

REFERENCES

IVO BABIĆ, *Trogir: grad i spomenici*, Književni krug, Split, 2016.

VJEKOSLAV BEDALOV, *Patronatsko pravo osnivača nadarja župe sv. Mihovila i Martina i njihovih potomaka (ius patronat)*, Kaštelanski zbornik, 11 (2015), 135–197.

ANNA CERBONI BAIARDI, *Perdono di Assisi*, in: Federico Barocci 1535–1612. L'incanto del colore. Una lezione per due secoli, (ed.) Alessandra Gianotti, Claudio Pizzorusso, Silvana Editore, Milano, 2009, 327–328, cat. 58–59.

ANNA CERBONI BAIARDI, *Stimmi di san Francesco*, in: Federico Barocci 1535–1612. L'incanto del colore. Una lezione per due secoli, (ed.) Alessandra Gianotti, Claudio Pizzorusso, Silvana Editore, Milano, 2009, 325, cat. 56.

ELENA FAVARO, *L'arte dei pittori in Venezia e i suoi statuti*, Leo S. Olschki, Firenze, 1975.

CVITO FISKOVIĆ, *Marko Antun de Dominis i naša likovna baština*, Encyclopedia moderna, 5–6 (1967), 128–132.

CVITO FISKOVIĆ, *Prilog životopisu i djelu slikara Ponzonea*, Mogućnosti, XV/3 (1968), 350–358.

JOSIP FRANULIĆ, *Župna crkva u Nerežišću*, Služba Božja, Makarska, 1993.

ALESSANDRO GORI, ESMERALDA PERATHONER, *Matteo Ponzone*, in: Histria. Opere d'arte restaurate: da Paolo Veneziano a Tiepolo, katalog izložbe, Electa, Milano, 2005, 162–167.

KRISTIJAN JURAN, SOFIJA SORIĆ, *Spomenici sakralnoga graditeljstva na otoku Murteru*, in: Toponimija otoka Murtera, (ed.) Vladimir Skračić, Sveučilište u Zadru, Zadar, 2010, 97–121.

VESNA KAMIN, *Piranska bratovščina sv. Rešnjega telesa in njena umetnostna naročila v Benetkah: Matteo Ponzone*, Annales, Series historia et sociologia, 19 (2009), 31–38.

STUART LINGO, *Federico Barocci. Allure and Devotion in Late Renaissance Painting*, Yale University Press, New Haven–London, 2008.

ŠIME LJUBIĆ, *O Markantunu Dominisu Rabljaninu*, Rad JAZU, 10 (1870), 1–159.

ŠIME LJUBIĆ, *Prilozi za životopis Markantuna de Dominisa Rabljanina, spljetskog nadbiskupa*, Starine JAZU, II (1870), 1–260.

ANGELO MAZZA, *Dipinti veneti della prima metà del Seicento nel territorio estense*, in: La pittura veneta negli stati estensi, (ed.) Jadranka Bentini, Sergio Marinelli, Angelo Mazza, Artioli editore, Modena, 1996, 173–176.

LINO MORETTI, *Nuovi documenti sul Ponzone e sul Forabosco*, Arte veneta, XLV (1986), 224.

KRUNO PRIJATELJ, *Pala Carla Ridolfija u Nerežišću*, Brački zbornik, 3 (1957), 77–79.

KRUNO PRIJATELJ, *Matej Ponzone Pončun*, Galerija umjetnina, Split, 1970.

KRUNO PRIJATELJ, *Neobjelodanjeni ciklus slika Mateja Ponzonea-Pončuna*, Galerija umjetnina, Split, 1974.

KRUNO PRIJATELJ, *Prijedlog za jednu Pončunovu palu u Rabu*, Bulletin Razreda za likovne umjetnosti JAZU, 45–46 (1978), 126–128.

KRUNO PRIJATELJ, *Barok u Dalmaciji*, in: ANĐELA HORVAT, RAD-MILA MATEJČIĆ, KRUNO PRIJATELJ, *Barok u Hrvatskoj*, Liber, Zagreb, 1982, 649–916, 818–829.

KRUNO PRIJATELJ, *Omiške oltarske pale oko Palme Mlađeg*, Prilozi povijesti umjetnosti u Dalmaciji, 24 (1984), 99–123.

KRUNO PRIJATELJ, *Marginalije o nadbiskupu Markantunu de Dominisu i braći nadbiskupu Sforzi i slikaru Mateju Ponzoniju*, Kulturna baština, 22–23 (1993), 51–64.

KRUNO PRIJATELJ, *Oltarna pala u župnoj crkvi u Nerežišću*, Peristil, 37 (1994), 111–116.

RADOSLAV TOMIĆ, *O Mateju Ponzoniju Pončunu u Engleskoj, Italiji i Hrvatskoj*, Kulturna baština, 24–25 (1994), 77–85.

RADOSLAV TOMIĆ, *Nova zapazanja o Mateju Ponzoniju-Pončunu*, Peristil, 44 (2001), 75–80.

RADOSLAV TOMIĆ, *O Mateju Ponzoniju Pončunu i njegovu učeniku Pietru Negriju*, *Mogućnosti*, 10–12 (2006), 167–173.

RADOSLAV TOMIĆ, *Dvije oltarne slike u samostanu sv. Klare u Splitu*, in: *Samostan sv. Klare u svome vremenu*, (ed.) Suzana Mazuković, Samostan sv. Klare, Split, 2008, 273–280.

RADOSLAV TOMIĆ, *Slika Mateja Ponzonija Pončuna u crkvi Sv. Nikole u splitskom Velom Varošu*, *Kvartal*, 3–4 (2009), 98–100.

RADOSLAV TOMIĆ, *Umjetnine iz privatnih zbirki u Srednjoj Dalmaciji*, Galerija umjetnina, Split, 2015.

ARCHIVAL SOURCES

Državni arhiv u Splitu (DAST), Matica vjenčanih, sig. 179/539, 66.

Summary

Radoslav Tomić

Recent Additions to the Dalmatian Oeuvre of Matteo Ponzone

As a result of several years' research, the author identifies new works by the Venetian painter Matteo Ponzone (Pončun), who in the 1630s moved to Split where his brother Sforza Ponzone served as archbishop. The latter commissioned a tomb for himself, his mother and brother in the presbytery of the cathedral of St Domnius, for which the painter was commissioned to produce a series of paintings with scenes from the life of St Domnius. The author presents several Ponzone's altarpieces painted for Dalmatian patrons, preserved in churches on the island of Brač (Nerežišća, parish church), Split (church of St Nicholas/Mikula in Veli Varoš; now church of the Holy Cross, convent of St Claire), Trogir (church of St Peter, formerly church of St Michael) and on the island of Čiovo (church of St Lazarus/St Joseph), and analyses Ponzone's style with special emphasis on his Venetian formation. However, as an intelligent and modern painter, Ponzone looked into the work of other artists such as Federico Barocci (1535 – 1612), whose influence is discernible in Ponzone's interpretation of the figure of St Francis of Assisi (Šibenik, church of St Francis).